

DEMOKRACIJA

Leto VII. - Štev. 15

Trst - Gorica 17. aprila 1953

Izhaja vsak petek

Dejanja, ne besede!

Sveto pismo pravi, da so se farizeji ravnali po gestu »Poslušaj me, kaj govorim, in ne glej, kaj delam.« Toda za »Giornale di Trieste« niti to ne velja. Pri njem bi morali pozabiti i to, kar se dela, i to, kar se govori.

Oglejmo si nekaj podrobnosti, in to samo iz zadnjih dni, sicer bi bilo naštevavanje predolgo.

8. aprila je ta vodilni italijanski tržaški list objavil obširen članek o ponesrečenem (nedolžno rečeno) predlogu tržaškega dopisnika londonskega »Times«-a in se ni prav nič razburjal, niti ni kasneje kakor koli obsodil dejstva, da ta predlog predvideva odpravo vseh manjšinskih pravic za člane tuje narodnosti, ki bi ostali na tej ali oni strani meje.

11. aprila je bilo nato v tem listu objavljeno, da se »njegovi« čitatelji uprašujejo, »dokleje bo sploh obstojala in Trstu slovenska radijska oddajna postaja. Za Slovence, ki želijo poslušati svoje sladko narječje, je itak koprski Radio več kot dovolj.« Tudi tu ni nobene pripombe, da imajo pač tudi Slovenci pravico, poslušati svobodno besedo, ne pa samo vistsusmerjeno komunistično propagando. Nasvet, ki ga je v tem primeru objavil »Giornale di Trieste«, se kaj malo sklada z narejeno »askrbljenostjo«, ki so jo pokazale »Utime notizije«, ko so razširile pisanje »Katoliškega glasa«, in osumile slovensko tržaško radijsko postajo nič manj kakor filokomunizma. Kako to, da se ta dva lista, ki prihajata iz iste kuhinje, tako močno razlikujeta? Eden namreč dopušča, da se Slovincem zanika potreba po lastni radijski postaji, zaradi česar jih navaja na Koper, drugi pa je globoko presunjen ob sami misli, da Slovenci ne bi imeli oddajnika, ki bi bil dovolj protikomunističen.

To obravnavanje slovenskih zadev se v tem primeru tudi kaj malo sklada s Paladinovim pozivom, »naj Slovenci puste pri miru italijanske stvari, tako kakor puščajo Italijani pri miru slovenske, pa bomo prijatelji.« Tudi ta poziv, s katerim sicer mi dobesedno ne soglašamo, ker je za skupno sožitje izmenjava misli vedno potrebna, je objavil »Giornale di Trieste« brez komentarja.

Kot poseben dodatek bi lahko našli še številne sramotilne izraze in žaljive trditve, ki so jih neredko uporabili proti Slovincem že številni članki, ki jih je objavil »Giornale di Trieste«. Toda to so že tako znane stvari, da jih ni treba še posebej ponavljati v tem listu, ko hočemo opozoriti na vodni članek, ki ga je ta list objavil v svoji nedeljski številki 12. t. m. V njem smo namreč s precejšnjim presenečenjem brali:

»Gibalo nam je skrb za usodo tega ozemlja. Nova Italija ni imperialistična. Italija lahko jamči narodni manjšini Svobodnega ozemlja polne politične, kulturne, pravne, socialne in verske pravice. Lahko zajamči avtonomijo, podobno oni na južnem Tirolskem... Italijanska pokrajina s samoupravo, kakršno jo imata Sicilija in Sardinija, bi na vratih evropskega Vzhoda in Balkana ustvarila stičišče — vedno tako začelno, a nikdar urednično — med Latinci in Slovani, ki bi spoštovali drug drugega v enakopravnosti in sodelovanju, katero bi očisteno nesporazumov slabotnega nacionalizma dalo najboljše rezultate na vseh področjih, tako v družabnem življenju kakor v kulturi, trgovini in industriji.«

Vprašali smo se: smo mar prišli do preobrata v italijanski politiki do Slovencev? Ali je končno vendarle prodorlo spoznanje, da šovinizem ne vodi nikamor? Toda takoj smo se spomnili člankov, ki smo jih malo prej omenili, spomnili smo se obetajočih proglašev, s katerimi so Italijani leta 1918 prišli v te kraje, in zavedli smo se, da ena lastovka, in se ta papirnata, ne prinaša pomladi. Preveč je protislovij tako v pisanju, a še posebej v življenju, ki govore vse prej kakor pa za iskrenost lepih besed, ki jih je »Giornale di Trieste« napisal v svojem nedeljskem uvodniku.

Dokler bodo rojene Tržačane, ki so se prav zaradi »slabo dojetih nacionalizmov« morali zateči v tujo, postavljali pred vrata, jim o nemogočosti, da si zopet pridobijo svoje politične in druge pravice, dokler bo za dosego marsikatero stvari na anarhističnem uradu merodajno, če pošilja dotični človek svojega otroka v slovensko ali italijansko šolo, dokler bodo odkrivali celo apolidski potni list starim (Konec na 2. strani)

KITAJCI IN SOVJETI

Ko so goreči kitajski komunistični aktivisti izvedeli, da se je Georgij Malenkov po smrti Stalina postavil na čelo sovjetske vlade, so poslali k Mao Tse-tungu načelnika komunistične propagande zaradi pojasnila, ali naj Malenkov slika razmnožijo v milijonskih nakladah in jih razdelijo po državah. Kitajski diktator je odgovoril: »Ne! Georgij Malenkov je za nas ministrski predsednik prijateljske države in nič drugega.«

Ta značilna dogodivščina ne izraža samo »veličine« zdresirane razsodnosti komunističnih propagandnih nameščencev, še manj pa dokazuje za »titoizma« kitajskega samopasma. Ta odgovor ni zasnovan niti na okoliščini, da je bil Stalin kot Georgijev Azijat, medtem ko je Malenkov čistokrvni Rus. Mao Tse-tungova misel zgolj razporeja dva strogo ločena človeška tipa: Kitajski diktator je v revoluciji pregneti izvirni revolucionar in v domači zemlji zakoreninjeni kmet, medtem ko je novi mož v Kremli zgolj vrhunski zastopnik »aparatičkov« (birokratov), ki premikajo usodo azijskih narodov na zeleni mizi.

»Cesta v Pariz vodi preko Pekinga«, je dejal nekoč Lenin. Danes pa je zelo sporno, če je Mao Tse-tung pripravljen smatrati Peking kot etapno ozemlje svetovno-revolucionarnega pohoda, kajti Mao je bil vedno nekaj več kakor pa pokorni »nameščenec« svetovne revolucije; znatno več kot razni Bieriuti, Ulbrichti ali Gottwaldi.

Ve površni pogled na pestro preteklost kitajskega komunističnega poglavarja zadoštuje za trezno oceno človeka, s katerim se bo zelo verjetno mednarodna politika še izredno ukvarjala.

Mao je bil rojen l. 1898 kot kmečki sin v vasi Sošan v pokrajini Hunan. Vzgojen je bil trdo in patriarhalno. Kot mladostnik je zbežal od doma in se kot samouk prijel na vseučilišče v Peking, kjer sicer ni mogel biti vpisan kot redni slušatelj, zato pa je ostal eden od najprirednejših visokošolcev. Tu je prvič uprl pogled v zahodni svet. Naletel je na Marxa, Engelsa, Lenina. Pridružil se je komunističnemu krogu in se seznanil s Cen Tu-hsinjem, stvarilcem kitajske KP. Iz Pekinga je odšel kot komunistični agitator v Sangaj, kjer se je povezal s kitajsko nacionalistično stranko pod vodstvom dr. Sun Yat-sena. Spoprijateljil se je tudi z mladim Can Ci-škom, ki

je postal kasneje kot maršal Can Kaj-šek, mož svetovnega slovesa.

Povezava Can Kaj-ška s kitajskimi komunisti za obnovo Kitajske je zaradi legendarne nadoblastnosti komunistov kmalu razpadla in se končno prelevila v bratomorno meščansko vojno med obema prejšnjima zaveznikoma. Na meji Kiang-sija je Mao postavil svojo prvo miniaturno »kitajsko sovjetsko republiko«.

L. 1928 je njegovih 100.000 mož obkolila Can Kaj-škova vojska. Mao je obroč prebil in nastopil svoj smrtni pohod 9.000 km proti severu preko osemnajst težko prehodnih gorskih grebenov in štiriindvajset velikih rek. Na tem pohodu je rešil komaj 20.000 izstradan in onemoglih vojščakov, izgu bil svojo tretjo ženo in vse tri otroke.

Na severu je Mao nadaljeval s svojo revolucijo vse do napada Japonske, ko se je zaradi obrambe narodnega ozemlja proti zunanemu sovražniku zopet povezal s Can Kaj-škom. Po zaključku druge svetovne vojne pa se je bratomorna vojna nadaljevala s porazom Can Kaj-ška.

Kdo je Mao Tse-tung? Mali kitajski kmet, ki je proti ukazom Kremli zasnoval kitajsko revolucijo ne s pomočjo industrijskega delavstva, kakor je ukazal Stalin, pač pa z oporo kmečkega življa. Cisto kmečki je njegov izrek: »Dogme so manj koristne od kravjaka, kajti kravjek vsaj gnolj naša polja.« Kmečka je njegova mirnost in počasna razsodnost, kmečka njegova trma; njegova strast, ki nikoli ne plamti, pač pa stalno tli.

V pogovoru je pazljivo poslušalec in mnogo manj razvnet govornik. Ljubi ženske, dobra jedila, stara vina in dobre cigarete. Politično je privrženec »koristne okrutnosti«, brez histeričnih izpadov, ki so tako značilni za ostale komunistične oblastnike. »Revolucija ni banketa«, je večkrat poudaril. Od ruskih boljševiških veljahn ga loči tudi načelna zvestoba do sobojevnikov.

Mao je samouk, vendar je njegova izobrazba temeljita. Vprašanje, če je na Kitajskem mogoč »titoizem«, je že zato napačno postavljeno, ker je Mao svojo samostojnost vedno krepko držal v svojih rokah, medtem ko si jo je Tito moral šele izbojevati. V odnosih s Sovjeti Kitajska ni samo dajažoi, pač pa tudi spremajoči del.

Po Stalinovi smrti je Mao zapisal v »Pravdi«, da »ničesar ne mo-

re razbiti prijateljstva med Rusijo in Kitajsko«. To pa pomeni prijateljstva med dvema enakopravnima udeležencema. Mao ni Tito, ker mu ni treba, da bi bil. Njegova pot je lahko različna od kremelskega kažipota.

Stalin je svoječasnno Mao Tse-tunga prepričal, da je kitajski poseg v korejsko vojno nujen zaradi lastne varnosti. Dogodki pa so Mao-a poučili, da je Stalin s kitajsko soudeležbo na Koreji poskušal oslabil kitajsko udarno silo in njeno gospodarsko moč ter hotel potisniti Kitajsko v vrsto svojih pokornih pripravežnikov. Prav iz tega spoznanja bo verjetno sedaj po Stalinovi smrti tudi zaključena vojna na Koreji in ne zato, ker o morda kremelski dediči to hoteli.

Vsekakor je Mao Tse-tung kos kremelskim naslednikom, ne glede na to, kdo bo dejansko igral v Sovjetiji v bodoče prvo violino.

Gotovo je, da je kremelska zavojalnost v Aziji s Stalinovo smrtjo prešla odločilen udarec.

Britansko-jugoslov. trgovina

Jugoslovanski uvoz v Veliko Britanijo je lani narasel v primeri s predlanskim letom za skoro 5 milijonov funtov sterlingov. Leta 1951 je namreč ta izvoz dosegel 10 milijonov 700.000, lani pa 16 milijonov 500.000 funtov sterlingov.

Zanimivo je pri jugoslovanskem izvozu to, da je Jugoslavija izvažala tudi žito in moko, kar je v istem letu morala uvažati iz drugih držav, kot na primer Kanade in Turčije. Ta izvoz ni bil omejen le na čas pred katastrofalno sušo in drugimi elementarnimi nezgodami, ampak se še nadaljuje, saj je v januarju tega leta, ko niso še nikjer v Jugoslaviji pospravili poljskih pridelkov, izvozila žita in moko za preko 260.000 funtov sterlingov.

Kako potvarjajo dejstva

Prva slika je bila objavljena v moskovski »Pravdi« ob priliki podpisa kitajsko-sovjetske pogodbe l. 1950. Na njej je Malenkov precej oddaljen od Stalina in Mao Tse-tunga. Ta slika je služila za fotomontažo, na kateri so izpustili vse, ki so s Stalinom, Malenkovim in Mao Tse-tungom prisostvovali podpisu pogodbe. Tako so Malenkova približali k dvema velikima, da bi s tem podčrtali njegov visok položaj in ga prikazali kot upravičenega naslednika Stalina.

Preokret na vidiku?

Kaže, da bodo dogodki zadnjih petih tednov privedli do mnogo večjih sprememb, kot pa smo splošnečaka mogli slutiti. Ne, kot bi sicer hoteli premalo razgledani ljudje, v smeri splošnega pomirjenja, vsekakor pa v smeri razbistrenja političnih vidikov.

Nedvomno tudi nedavni dopis »Times«-a iz Trsta pomenja doprinos v tem pravnju. Dopisnik je imel sicer stroge besede za jugoslovansko upravo področja B in sodi, da je življenjska raven tamkaj padla na zelo nizko stopnjo. Ko pa razglablja o vzrokih, dopušča, da je k temu doprinesla tudi nezvestost, ki je značilna za vsako prehodno dobo; po drugi strani pa naglašja, da izhaja glavna škoda iz dejstva, da so gospodarski odnosi med področjema A in B prekinjeni.

Tudi ni nobenega dvoma o tem, da je sedanji način italijanskega uradovanja na carinarnici glavni vzrok popolnega zastoja prometa med obema področjema, in to prav onega prometa, ki edini odgovarja potrebam prebivalstva na obeh straneh. Zamiranje istrskih mest, ki ga ugotavlja dopisnik »Times«-a, potemtakem ni posledica narodnostne stiske, saj se italijanski jezik uporablja in neguje v šolah istrskih mest, enako kot se slovenski in hrvaški jezik negujeta po trgih in vaseh istrskega Primorja, ampak je to posledica popolnega zastoja ali bolje posledica revizijske politike italijanske vlade.

Dopisnik »Times«-a pa jemlje v pretres tudi način, kako postopajo Italijani z našim življenjem na področju A, in prihaja do zaključka, da so v narodnostnem pogledu Italijani na področju B v dokaj boljšem položaju kot pa Slovenci na področju A.

To priznanje je za nas dragoceno, ker imamo na žalost opravka s Italijani, ki zastopajo mišljenje, da je treba z nami postopati kot s talci, in da nam morajo prizadejati vse tiste krivice, ki jih oni čisto neutemeljeno pripisujejo jugoslovanskim oblastem na področju B in v vsej Istri.

Dopisnik pa ugotavlja še eno dejstvo, ki smo ga mi že tolikokrat naglaševali: da narodnostne črte na Tržaškem ni! Tako v enem kot na drugem področju so narodnosti pomešane, tako na enem kot na drugem področju je italijanščina pretežni jezik mestnega prebivalstva, slovenščina in hrvaščina pa jezik kmečkega življa.

Kako pa naj potem izvršijo tisto,

kar »Times« predlaga, to je preselitev vseh Italijanov na področje A in vseh Slovencev na področje B, ko pa vemo, da mesto in podeželje delujeta vzajemno, da se medsebojno izpopolnjujeta in da bi taka narodnostna in socialna delitev samo še izpopolnila žalostno sliko, ki nam jo »Times«-ov dopisnik prikazuje, to je gospodarski propad meščanov in kmetov?

Ali razen tega prikaza, ki nam slika porazne posledice italijanske revizionistične politike, to je politike, ki na vprašanja tega področja zre izključno samo z ožkosrčnega nacionalističnega vidika, moremo ugotoviti še nekaj, in sicer sliko moralnega bankrota italijanskih nacionalistov, ki so tako silno propovedovali stvar političnega priključka Trsta k Italiji.

Odhod področnega predsednika Palutana je bil, kot oni pripovedujejo, že zdavnaj zaključena stvar in ni, kakor bi mi hoteli, posledica dogodkov 8. marca 1953.

Za nas je vseeno in si res ne bomo razbijali glave z ugibanji o zakulisnih dejstvih, ki so privedli do te odločitve.

Vsekakor pa je Palutan čutil, kakor se da razbrati iz pisma, ki ga je nanj naslovil general Winterton, da je zanj povoljnejše, če si raje prej kot pa prekasno zavaruje položaj v italijanski upravnih službi, ki mu nudi vstetje dosedanjih let službe po merilu, od katerega ne bo imel škode.

Sedaj se pa g. Palutano pridružuje še tržaški župan Bartoli, ki bo postavil svojo kandidaturu na demokristjanski listi nekje v severni Italiji za skorajšnje parlamentarne volitve.

Bartoli se je že odlikoval z govorom, ki ga je izrekel v Boenu, kjer je naglasil potrebo po koaliciji vseh italijanskih sil gornjega Poadižja.

Celo rimski mesečnik »Il Ponte« v svoji februarjski številki, na str. 243, v članku »Povera Trieste«, smatra take Bartolijeve pogeze za povsem neumestne. Trst hoče, pravi »Il Ponte«, braniti svoje italijanstvo na osnovi načel o samoodločbi. Kako pa more torej zastopnik Trsta govoriti o tem, da bi se ta samoodločba morala zadušiti v predelih, ki so prišli pod Italijo samo zaradi dogodkov l. 1918 in 1945? Kako naj zahteva samoodločbo za Trst, ko jo pa tržaški župan ne priznava južni Tirolski? Ali mar Bartolijeve zahteva po taki koaliciji vseh italijanskih sil v južnem Tirolu ne pomeni posred-

no priznanje tega, da je enako tudi Trst z italijanskega vidika neprimeren za samoodločbo tako kakor južna Tirolska? Ali ni tako krivo prikazovanje stvarnosti v strankarske svrhe — pravi »Il Ponte« — naravnost zločinsko kompromitiranje tistih načel, na podlagi katerih bi se morala obsoditi internacionalizacija Trsta? Kdo so tisti Italijani, ki govore v imenu narodnostno trpečega tržaškega mesta, ko pa na južnem Tirolskem nastopajo kot imperialisti in nasprotniki 14 Wilsonovih točk? Je upravičeno vprašuje »Il Ponte«.

»Il Ponte« je gotovo v dobri veri, ko se zgraža nad postopki in izjavami župana Bartolija. On bi se zgrazel celo v večji meri, ko bi bil v stanju, da tu na licu mesta opazuje metode tiste politike, ki jo Bartoli tako odkrito zagovarja na južnem Tirolskem.

Ono koalicijsko strank, ki jo Bartoli zagovarja za južno Tirolsko s istočasnim dovažanjem »južnotirolskih« glasovalcev iz notranjosti Italije, uresničujejo demokristjani tukaj v Trstu že pet let, in sicer z manjšinsko koalicio Italijanov, z dovažanjem glasovalcev od zunaj (Konec na 4. strani)

Hammarškjöld je prisegel

10. t. m. je pred Glavno skupščino Združenih narodov v New Yorku prisegel novi tajnik te organizacije, Dag Hammarškjöld.

Cepprav njegovega imena doslej še nismo mnogo slišali, je Dag Hammarškjöld dobro znan predvsem v evropskih gospodarskih krogih.

Doktoriral je iz gospodarskih ved na univerzi v Upsali leta 1933, ko mu je bilo 27 let. Da je zelo talentiran, potrjuje dejstvo, da je že dve leti kasneje bil imenovan za docenta na univerzi v Stockholm.

Odslej mu je bilo usojeno, da je bil na najvišjih položajih mnogih švedskih gospodarskih ustanov. Zavezal je važna mesta v Švedski banki in v finančnem ministertvu.

Kmalu pa je njegovo delo seglo tudi preko meja njegove domovine. Tako je postal švedski zastopnik pri Ustanovi za vzajemno pomoč in bil od l. 1948 do 1949 tudi njen podpredsednik. Se isto leto je postal drž. podtajnik v švedskem zunanjem ministertvu, dve leti pozneje pa minister brez listnice. Zastopal je Švedsko tudi pri Evropskem svetu in zdaj je odjadril čez ocean, da prevzame dokaj nevhvaležno mesto tajnika OZN.

VESTI z GORIŠKEGA

Ne hlapčujte! Kjeso barbarcidoma! Borba proti toči

Najhujše posledice diktature občutimo navadno tudi v obnašanju človeka in mase do oblasti in do policije.

V diktaturi morata namreč gospodariti in masa slepo malčeti vsako oblast in ubogati vsaki njeni policiji. In še tako ni zadosti, ker diktatorji in diktature potrebujejo vedno kako žrtev, ki naj služi za to, da drži druge državljane rokore in v ubogljivosti.

Sedaj pa, po dvajsetletni fašistični diktaturi, po petletni krvavi in brezobzirni vojni ter po težki preizkušnji komunističnega terorja, opazimo, da je naš človek, kar se tiče njegove moralne hrbtnosti, dejanski na tleh!

Izjeme so seveda tudi tu častne in hvalevredne, saj nam v resnici ne manjka zavednih voditeljev, ki so za čase, v katerih smo se nahajali in se v marsičem še nahajamo, hkrati junaki in učitelji.

Posamezniki in masi se je zasidral v dušo strah, ki je najhujši strup za uničevanje osebnosti samostojnosti in značajnosti.

Dokler je šlo in se gre za strah, je zadržanje našega človeka še kot toliko razumljivo. Obsedeno vredno pa je hlapčevsko upogibanje hrbtnosti nekaterih padšev, ki za kosček kruha ležijo v umazanem blatu in še druge strašijo na ta in oni način. Te zoprne elemente mora naš človek s prezirom izločiti iz svoje srede, da bo značaj Slovenca, kot Slovenca in kot državljana, raven in jase!

Tako vidimo danes tudi izobraženo mladino, ki se ne znajde v pojmi demokratičnosti in svobode, ter misli, da je oblasti in policiji, uradnikom in policajem dovoljeno vse kot pač neko fašistično veljavo, orožnikom in kvesturinom, ki so nad našim ljudstvom imeli vso oblast, ker je bilo naše ljudstvo postavljeno tako rekoč izven zakona!

Treba je bilo, da smo se klanjali ne le fašističnim pridrznim, ampak tudi vsakemu črnosrajčniku, vsakemu brigadiru in vsakemu kvesturinu! Klobuk z glave, poklon in suženjski pozdrav! Tako so takrat mučili naše ubogo ljudstvo in ga držali v verigah. Ali pa v konfinaciji in zapore!

Narod je ubogal in trpel! Masa trpinov pa je romala v konfinacijo in zapore! Ti so držali hrbtnost in čast vsega naroda. Trpeli so za čast vsega rodu in za njegovo odrešenje.

Toda fašizem je danes proč in v Italiji imamo demokratično republiko z demokratično ustavo, ki jasno določa meje pravice in dolžnosti posameznika, to je človeka in oblasti ter postavlja med človekom in oblastjo samo zakon, ki je za vse državljane enak, in katerega mora vsak državljan spoštovati, da se med državljani in oblastjo ohrani pravični red!

Republika priznava in jamči neprekršljive pravice človeka, zatrjuje drugi člen ustave.

Vsi državljani imajo enako socialno dostojanstvenost in so pred zakonom enaki, brez razlike na spol, rod (razza), jezik, veroizpoved, politično prepričanje in na osebni ter socialni položaj, poudarja tretji člen ustave.

To pomeni, da je vsak državljan italijanskega, slovenskega, nemškega, francoskega jezika in rodu, revež in gospod, moški in ženska, katoličan in Žid, demokrat in fašist, popolnoma enakopraven pred zakonom!

Oblastva v državi pa so določena po zakonu in po njihovi važnosti in vrednosti: predsednik republike, ministri, prefekti, župani. Sodnija in policija imata svoje posebne funkcije in v pravem pomenu besede ne predstavljata oblast, ampak ščitita zakon in pravice posameznikov in skupnosti po točno določenih predpisih. Policija nadzira, da se red, mir in zakon ne kršijo!

Človek pa je zaradi omike in njegove osebnosti dostojanstvenosti dolžan izkazati se v ljude, da vsa koga, tudi do oblasti in sploh do vseh, s katerimi pride v stik!

Toda omika in osebna dostojanstvenost nimata kaj opraviti z ravnanjem tistih, ki mislijo, da ukaže prefekt v provinci vse, kar se mu ljubi; da kvestor in policija ravna s posamezniki, kakor jim je ljubo; da morajo župani slepo ubogati prefektom in kvestorjem ter celo krajevnim karabinjerskim brigadirjem in marešalom. In tako dalje.

hoče, da ostane za župana prav tak človek!

Občinski svet sam ima pravico izbirati si župana in ga tudi preklicati!

In napačno ravna tisti župan, ki misli, da je podrejen krajevnemu karabinjerskemu poveljniku, brigadirju itd. V resnici je župan najvišji predstavnik javne varnosti v občini in so zato karabinjerji njegemu podrejeni!

Seveda imajo karabinjerji še svojo posebno službo nadziranja nad vsem, kar se dogaja v občini. Zaradi tega pa jim ni nihče dolžan kakakega klanjanja, ampak samo vljudnostno spoštovanje iz omike, v meji dostojnosti.

Zakoni so zato tu, da jih vsakdo spoštuje in da vsakogar ščitijo!

Večkrat se je dogodilo in se še dogaja, da policija zahteva od tega ali onega, naj pove kakšen jezik govori v družini in v kakšno šolo pošilja otroke! Tako ravnanje in povpraševanje ni v redu, zato je pravilno ravnal tisti Slovenec, ki je na tako vprašanje odgovoril:

»To je pa moja osebna zadeva, kaj vas ne briga. Sicer pa prosim, da mi tako vprašanje postavite pismeno z navedbo vzroka!«

Ponekod zahtevajo orožniki, da jim morajo naši ljudje povedati, zakaj se shajajo v kakšnem zasebnem prostoru in kaj tam uganjajo! Tudi taka zahteva ni v skladu z zakonom, ker sedemnajsti člen ustave določa, da imajo državljani pravico, shajati se mirno in brez orožja. Takega shajanja tudi na prostoru, ki je odprt javnosti, ni treba predhodno javiti nikomur. Za shajanje na javnem prostoru pa je treba predhodno obvestiti (in ne prositi!) oblast, ki shod lahko prepreči, če dokaže razloge ali pa zaradi javne varnosti.

Sseje pokrajinskega sveta

V soboto popoldne 11. t. m. je bila seja pokrajinskega sveta v Gorici, na kateri so razpravljali tudi o zadevi pevmskih najemnikov, ki bi jim ustanova »Tre Venezie« razveljavila najeminske pogodbe. Zadevo so že hoteli staviti z dnevnega reda, ko je naš svetovalec g. Rudi Bratuž predlagal, naj glasujejo vsaj glede predloga svetovalca Querinija, ker se že niso zedinili s predlogom kominformistov. Tako je pokrajinski svet v tej zadevi izrazil željo, naj bi spor ustanova »Tre Venezie« in kmetije-najemniki sami ugodno poravnali.

Ko so razpravljali o podpori ustanovi »Friuli nel mondo«, ki so jo potem odobrili v znesku 200 tisoč lir, je g. Bratuž izjavil, da se temu sicer ne upira, vendar mora omeniti, da so bili prav večinski svetovalci proti temu, ko je šlo za pomoč slovenskemu »Sirotišču« v Gorici.

Zaradi stalnih nesreč, ki se dogajajo z ostanki vojnega streliva, je g. Bratuž predlagal, naj bi ukrenili kaj učinkovitega, da se nezgode preprečijo. Po njegovem mnenju bi le pooblaščenca za pobiranje železa v krajih, kjer je vojna divjala, smeli najeti ljudi, morda prav brezposelne, za tako delo in jim nuditi posebno in pripravna obrambna sredstva pred nevarnostjo eksplozije.

Toda predsednik pokrajinskega sveta je dejal, da se ne da nesar ukreniti, in da ni res, da pobiratelji tega železa delajo veliko škodo na zasebnih zemljiščih. Kaže, da gospod predsednik ni še bil na kraju, kjer sestradani brezposelni vrtajo v zemljo, da si v veliki nevarnosti poiščejo kosček kruha!...

Čudna okrožnica

Te dni so didaktični ravnatelji (tudi slovenskih osnovnih šol) na Goriškem poslali učiteljem okrožnico, ki po naročilu višje šolske oblasti poziva učitelje, naj od učenecv zahtevajo, da prinesejo v šolo napisane na papirju primere, ime in natančen naslov njim znanih oseb z goriške dežele, ki sedaj bivajo v inozemstvu.

Ker okrožnica ne pojasnjuje, zakaj se ta zahteva stavlja, menimo, da imajo starši pravico, zahtevati pojasnila, da se bodo znali ravnati, ker pravzaprav ni na taka vprašanja nihče dolžan odgovoriti, zlasti če ne ve, za kaj gre!

Zdravljenje goveje živine

V boju proti razmeroma precej razširjeni Bangovi bolezn, po kateri je goveja živina tolikokrat jalova, so skoro po vseh občinah uvedli brezplačno zdravljenje te bolezni. V goriški občini so tudi u-

Dnevnika „Giornale di Trieste“ in „Messaggero Veneto“ o vednost in razmišljanje

V Bologni je sodna obravnava proti članom bivše fašistične bande, ki ji je poveljeval major Carità, in ki je med vojno sejala teror po raznih krajih Italije ter se s svojimi barbarškimi podvigi žalostno proslavila po vsej Italiji in po vsem svetu. Naši domači italijanski šovinisti divjajo zaradi zločinov italijanskih in slovenskih komunistov, katere pripisujejo Slovincem, ki so pa bili le žrtve i komunistov i fašistov.

Da bo javnost obveščena o fašističnih grozodejstvih, prinašamo sedaj prevod iz članka, ki ga je v zvezi s to sodno obravnavo objavil »Il nuovo Corriere della Sera« od 10. aprila 1953, šte. 86, stran 6, ki se, kar se teh grozodejstev tiče, glasi: »Ni moči zanikati, da so številna trpinčenja bila posebno krvoločna. Člani bande Carità so razpolagali s posebno orožjem, ki je bila za tako delo pripravna, tako da je veljalo trpinčenje in mučenje kot pravi sistem za to, da so žrtve v strašnem trpljenju dajale izjave, ki niso bile v skladu z njihovo voljo. Skoro metodično in s sadistično pripravljenostjo so se trpinčenja in mučenja vršila med zasliševanjem. Ta trpinčenja in mučenja so bila različnega značaja, toda vsakič so se vršila nad eno samo žrtvijo. V mnogih primerih so žrtve zvezali za roke in noge, med tako zvezane noge in roke pa so stavili kolo, ki je žrtvi onemogočal vsako gibanje. V tem položaju so nepremično žrtve dolgo časa in po vseh straneh telesa, tudi po najbolj delikatih, bičali z jermenom. Druge so tolkli po golih stopalih tako dolgo, da so se v bolečinah

zvižale. Zopet drugim so s štipalko trgali nohte s prstov na nogah in rokah in jim končno vbadali iglo pod nohte. Nekatere so položili na stol in jih privezali za glavo in noge, roke pa zvezali, potem so jih pa udarjali s pestmi, brcami, palicami ali jermeni po vseh delih telesa. Ko pa so padli v nečevost, so jih obujali s polivanjem mrzle vode.

Nekaterim so glavo zvezali z vrvo, ki so jo stiskali s kosom lesa tako, da so preprečili normalni dotok krvi v možgane. Bile so tudi žrtve, ki so jih nage bičali z jermenom na strani zaponke, da jim je vse telo nabreklo.

Zopet nekaterim so na goli trebuh stavili skatlico, ki je bila na treh straneh zaprta. V skatlici pa je bila neka živalica, ki je silila na prosto in s krempljčki trgala živo kožo žrtve, ki ji je tako povzročala najprej srbež, nato pa strašno trpljenje. Žrtvam so dajali okusiti tudi bridkosti smrti s tem, da so jim stavljali revolver na senice v bližini so pa z mitro streljali, potem ko so žrtvam rekli, da so obsojeni na smrt, skupaj z vsemi zajetimi sorodniki.

»Il nuovo Corriere della Sera« nadaljuje s poročilom, da so taka trpinčenja in mučenja fašisti od bande Carità izvajali tudi nad bolnimi in ranjenimi.

Pa se stalno pritožujejo zaradi odpeljanih fašistov!...

Lep uspeh slov. profesorja

Izvedeli smo, da je redni prof. Rožič, ki poučuje latinščino in grščino na slovenskem liceju v Gorici, zmagal na natečaju za italijansko. Ministrstvo mu je zaradi tega nakazalo stolico italijanskega jezika v Bocnu.

Ko čestitamo k temu uspehu slovenskega goriškega rojaka, izražamo željo goriških Slovincem in profesorjevih dijakov, naj bi vendar ostal še med nami v Gorici, kjer je nujno potreben tudi za vodstvo šole.

Tek čez drn in strn

V nedeljo 12. t. m. je bila v Trzinu tekma srednješolcev, in sicer na teku čez drn in strn. Dijaki slovenskega liceja iz Gorice so dosegli peto mesto s 187 točkami.

Državna in narodna zastava

Pod tem naslovom je naša velikončna številka priobčila članek v zadevi podelitve italijanske zastave vrtcem v Standrežu in v Podgori, kjer sta tudi slovenska oddelka.

Na naš članek je »Giornale di Trieste« odgovoril, kot da bi mi zahtevali še zastavo druge države. Zmešali so se mu namreč pojmi o državni in narodni zastavi, ki sta v našem oziru dva ločena pojma!

Čevlji UNRRA

Ta teden so začeli razprodajati moške čevlje UNRRA po 1700 lir par. Na razpolago so samo številke od 40 do 45. Prodajali bodo vsak torek, četrtek in soboto popoldne v trgovini v Semeniški ulici št. 7.

Središča za delo

V goriški občini so te dni odprli dve novi predišči za delo: eno na Travniku, drugo pa pri pevmskem mostu.

IZ SLOVENIJE

ZAOSTANEK

Po uradnih podatkih Narodne banke Jugoslavije je bilo plačanih od planirane akontacije za prvo četrtletje letošnjega leta samo 36,5 odst., in sicer v Srbiji 37,3, na Hrvaškem 32,4, v Sloveniji 57,5, v Makedoniji 33,7, v Crni gori 60, v Bosni in Hercegovini pa samo 19,5.

ZELEZNISKA PROGA SV. LUCIJA - BOVEC

Ponovno je oživila misel, da bi zgradili ob Soči železniško progo, ki bi vezala Sv. Lucijo (sedanji Most na Soči) z Bovecem. Če bi se načrt inž. Zemljica uresničil, bi zgornja Soška dolina pridobila na gospodarski in turistični vrednosti.

IZVOZ PREMOGA

Predstavniki istrskih premogovnikov v Raši so sklenili z italijanskimi podjetji pogodbo za dobavo 95 tisoč ton premoga.

PRESEŽNE PLAČE

Z uvedbo delavskega upravljanja podjetji so uvedli tudi presežne plače, ki so pravzaprav edina vidna, materialna podlaga delavskega upravljanja. Od časa do časa, kot nanesejo fond, si delavci razdelijo čiste dohodke. To je takšno imenovanje presežne plače. V ljubljanski mestni klavnicni so si na primer lani razdelili okrog 6 milijonov din; letos so pa že razdelili med delavce in uslužbence presežne plače v skupnem znesku 3.200.000 din. Direktor klavnice je dobil 33.650 din,

njegov pomočnik 29.030, mojster v predelovalnici 34.560, razni vodje pa od 26 do 28.000 din. Delavci so dobili sicer nižje, a vseeno še visoke plače.

Vse to bi bilo dobro in prav, če bi ljudstvo pri teh presežnih plačah ne bilo prizadeto. Toda vse to gre v breme potrošnikom, ki morajo dražje plačevati meso, kot bi ga sicer, če bo omenjena klavnica ne izplačevala tako mastnih presežnih plač. Nujno, da se meso draži. Temu pa ni krivo odkupna cena živini, niti zvišana akumulacija, pač pa zvišan plačilni fond, iz katerega črpajo delavci tudi svoje presežne plače.

»Ljubljanski dnevnik« ob tej analizi pride celo do zaključka, da take presežne plače »pomagajo dražiti na trgu tudi drugo blago, ker imajo pač lepše dohodke!...

Nekateri predvidevajo v tej energični časopisni gonji proti takim presežnim plačam pripravo na ukinitve vseh presežnih plač.

NOVE ELEKTRARNE

Lansko leto so v Jugoslaviji zgradili 11 novih elektrarn s skupno zmogljivostjo 71.500 Kw. Stiri so termo, ostale pa hidroelektrarne.

NOVE BOLNISNICE

V Pazinu in Poreču so dogradili novo bolnišnico. V Poreču so nakazali za zaključna dela še preko 20 milijonov din. Bolnišnica bo imela

V nedeljo 12. t. m. ob 10. uri je bil v Krminu napovedani sestanek kmetovalcev iz občin Dolenje, Krmin, Kapriva, Steverjan, Gorica in Fara v svrhu ustanovitve prostovoljne zadruge za raketo streljanje proti toči.

Ravnatelj Kmetijskega urada iz Gorice, dr. Marsano, je orisal pomen in potrebo ustanovitve take prostovoljne zadruge in pojasnil, da bi po nekem zakonu iz leta 1901 lahko ustanovili obvezno zadruge, da pa bi se izvršitev zavlekla za 2-3 leta zaradi zapletenega birokratičnega postopka.

Nato je vodja fitopatološkega zavoda iz Verone, prof. Ru, kot zastopnik poljedelskega ministrstva podal zanimive tehnične in statistične podatke dosedanjih tovrstnih zadrug, ki obstojajo v severni Italiji.

Pri debati se je pokazalo, da so bili vsi navzoči bolj ali manj edini glede usatnovitve prostovoljne zadruge. Pomisleki pa so bili glede prispevka, ki naj bi bil večji ali manjši, kakršna je pač kultura zemljišča posameznega člana. Tako bi bilo prav, da se za površino vinogradov in sadovnjakov plača več kakor od njiv s samimi žitlari. In o tem so si bili vsi edini in bo o tem sklepalo upravno vodstvo.

Izvolili so poleg vseh županov prizadetih občin zastopnike za vse vasi in naselja, ki pridejo v ta namen v poštev. Nasvetovano je bilo, na se k sodelovanju povabijo tudi občini Sovodnje in Doberdob, če je tam taka potreba. Pripravljalni odbor, to je župani in omenjeni zastopniki, imajo nalogo, da v teku tedna do nedelje 19. t. m. zberejo priglasi članov, ker bo v nedeljo v istem kraju sestanek tega pripravljalnega odbora, katerega se lahko vsak kmetovalec udeleži. Na tem sestanku bodo končno sestavili pravilnik zadruge, ki ga morajo poslati ministrstvu v odobritev.

Iz poročil izhaja, da mislijo leto pri nas postaviti kakih 200 postaj za streljanje.

Naj bi vsak kmet videl potrebo te skupne samopomoči in pristopil k zadrugi! Lanski poskusi so nam jasno pokazali uspešnost rakete streljanja iz poročila prof. Ruija smo sicer slišali, da je v 1/10 primerov po raznih krajih severne Italije vseeno padalo več ali manj toče, toda v vsakem primeru je tudi iz tega vestnega poročila izhajalo, da so taki primeri imeli svoj vzrok tehnične narave pri streljanju samem.

Nobena od obstoječih tovrstnih zadrug pa ni zaradi teh majhnih neuspehov prenehala obstojati, kar potrjuje slučajnost posameznih neuspehov.

Vrtni sadike

Pokrajinsko kmetijsko nadzornišvo je pričelo razdeljevati sadike raznih vrst paradižnikov. Vrtnarji, ki bi radi prišli do dobrih para-

dižnikov, se lahko obrnejo na omenjeni kmečki urad v ulici Duca d'Aosta vsak dan v dopoldanskih in popoldanskih urah.

MATURE

Po najnovejši ministrski odredbi bodo zrelostni in usposobljenostni izpiti (mature) pričeli 20. junija v vrstnem redu, ki bo pravočasno javljen.

Kdor se namerava prijaviti k tem izpitom, naj do 9. maja vloži na ravnateljstvo klasične gimnazije oziroma učiteljskega prošnjega, kakor predpisuje objava na razglasni deski omenjenih šol v ulici Croce.

Za morebitna pojasnila o teh izpiti je tudi tajništvo na razpolago.

Dejanja, ne besede!

Tržčanom, ki imajo samo to krivico, da so zavedni Slovinci in da v preteklosti niso mogli soglašati s tisto zatiralno politiko, ki jo hoče »Giornale di Trieste« pokopati, niti s tisto, kakršna se je zdaj prikrita, a zato bolj dosledno izvaja, vse dotlej so pač besede samo besede in papir ostane papir. Po tolikih razočaranjih so pač potrebna dejanja, ki naj dokažejo, če je zares zavladal nov duh. In tak duh, ki naj odpravi to duševno napetost, v kateri se zviža naše ozemlje že vse od leta 1945, je potreben brez odlaganja, ne glede na končno usodo našega mesta, ki jo bomo itak vedno skupno delili.

Ce je torej zares dobra volja, potem na delo gospodje! Vprašanja, ki jih je v cilju pomiritve treba rešiti, so vam itak znana.

Dejanja, ne pa besede naj govorijo!

Vsaka morebitna trditev, da je kaj takega v okviru Svobodnega tržaškega ozemlja nemogoče, bi bila v tem primeru samo jalov izgovor, ki bi samo podčrtal upravičenost nezaupanja in onemogočil pomiritev, ki je v interesu prav vseh.

CIN

DAROV: V počastitev spomina pokojnega Karla Kekca z Gropade darujeta za Slovensko dobrodelno društvo v Trstu Ignac Marc 1.000 lir in Franc Princ 1.000 lir.

Radio Trst II

306,1 m ali 980 kc-sec

NEDELJA, 19. aprila: 8.45 Kmetijska oddaja. — 9.30 Vera in naš čas. — 11.30 Oddaja za najmlajše. — 12.15 Od melodije do melodije. — 13.00 Glasba po željah. 15.00 Koncert ruskih balalajk. — 16.00 Malo za šalo - malo zares. 17.00 Koncert mešanega zbora »Tance« iz Nabrežine. — 18.00 Novice iz delavskega sveta. — 18.10 Koncert pianista Gabrijela Devetaka. — 19.00 Iz filmskega sveta. — 20.00 Slovenski motivi. 21.30 Izbrana lirika. — 22.00 Masagni: PRIJATELJ FRITZ, 1. in 2. dejanje.

PONEDELJEK, 20. aprila: 13.30 Kulturni obzornik. — 19.00 Mamica pripoveduje. — 21.00 Književnost in umetnost. — 22.00 Masagni: PRIJATELJ FRITZ, 3. dejanje.

TOREK, 21. aprila: 13.00 Glasba po željah. — 18.15 Delius: Koncert za violino in orkester. 19.00 Tehnika in gospodarstvo. — 20.30 Aktualnosti. — 21.00 Čitamo za vas. — 22.00 Beethoven: Simfonija št. 5.

SREDA, 22. aprila: 13.30 Kulturni obzornik. — 19.00 Zdravniški vedež. — 20.30 Sola in vzgoja. — 21.30 Vokalni kvartet. — 22.00 Čajkovski: Simfonija št. 4.

ČETRTEK, 23. aprila: 13.00 Zenski duet in harmonika. — 19.00 Slovensčina za Slovence. — 20.00 Koncert mešanega zbora »Ivan Cankar«. — 21.00 Radijski oder - Detela: UCENJAK. — 23.00 Koncert Ljublj. godalnega kvarteta.

PETEK, 24. aprila: 13.00 Glasba po željah. — 18.15 Čajkovski: Koncert št. 1. — 19.00 Kraj in ljudje. — 20.30 Tržaški kulturni razgledi. — 21.00 Klavirski koncert prof. Mirce Sancinove. — 22.00 Iz koncertnih dvoran Velike Britanije.

SOBOTA, 25. aprila: 3.00 Sramel kvintet in pevski duet. — 13.30 Kulturni obzornik. — 18.15 Koncert violinista Ljudevita Dobronja. — 19.00 Pogovor z ženo. — 20.00 Slovenski motivi. — 21.00 Malo za šalo - malo zares. — 22.00 Dvorak: Serenada za godalni orkester.

Odlikovanje in očiščevanje

Ob postelji bolnika stoji mož v snežnobeli zdravniški halji. Vse njegove kretnje spremlja upi in nade bolnikovih oči.

Zdravnik! Kako neskončno človeško zaupanje leži v tej besedi, zaupanje v njegovo znanje in izkušnje, v njegovo ljubezen do človeškega rodu. Ljubezne, ki meji na pravo in resnično junaštvo. Bela halja, simbol čistote, nesebičnosti in visoke humanitarnosti zdravniškega poklica. Poleg veleizdaje goštev ni težega zločina, kot bi bila goljufija tistega zaupanja nasproti bolniku, ki bi pod zdravniško haljo prikrivalo morila.

Ob bolniški postelji sta se srečala dva človeka v belih haljah. On — učenjak s slovitim imenom in visokim položajem, ona — brez položaja, zato pa bogata na izkušnjah in znanju, ki si ga je osvojila v dvanajstih letih zdravniške službe; nabita odgovornosti za zdravje in življenje sovjetskega človeka. V rokah obeh počivajo iste analize, pred očmi obeh enaki simptomi bolezni... Zenska je spoznala: mož z visokim položajem ugotavlja napačno diagnozo, to pomeni napačno zdravljenje, to se pravi smrt.

Cemu počenja vse to? Medicinska pomoč? Vendar ima ta učenjak vse preveč znanja in izkušenj, da bi se mogel tako težko zmotiti. Čudno je tudi to, da si ne pusti ničesar dopovedati. Če torej vse to ni pomoč, kdo je potem ta človek?

Na vsa ta vprašanja ni mogoče odgovoriti v nekaj urah. Potrebno je temeljito premišljevanje, potrebno je visoko znanje in popolna prepričevalnost, predvsem pa je potreben čisti patriotizem. Sele potem človek lahko vse razume, da pred njo stoji sovražnik, ne samo sovražnik, pač pa banda sovražnikov Sovjetske zveze. Potuhnjene, smrtonosne sovražnik, spretno zakrinkan.

Tako je pričela borba, težka borba, kajti visok položaj pomeni tudi močno oblast in težko iztrebljive zveze. Toda žena se je borila tako, kakor se bori zgrajen komunist za svojo domovino. Borila se ni za življenje, pač pa za smrt. Morda je v tistih dneh ponovno zazrla v svojih mislih gorečo letalo in v njem — sovjetskega pilota, svojega sina, edina.

Se pred kratkim te žene nismo poznali, sedaj pa je ime zdravnice Lidije Fedosejevine Timasukove postalo simbol sovjetskega patriotizma, simbol čuječnosti, simbol nepomirljive moške borbe s sovražniki domovine. Posrečilo se ji je razkrinkati ameriškega plačanca; pošast v beli zdravniški halji, ki naj bi pomorila najboljše sovjetske voditelje.

Novica o odlikovanju Lidije Fedosejevine Timasukove z najvišjim Leninovim redom za razkrinkanje trikrat prokletih zdravnikov - mo-

rilcev se je bliskovito razširila po vsej deželi. Lidija Fedosejeva je postala za milijone sovjetskih ljudi in za njihove nameščenice v tujni najsvetlejša zvezda svetovnega komunizma. Stara upokojenka L. Kosačukova iz Slavjanske je svoje pismo pričela s preprostimi besedami matere: »Draga hčerka naše domovine, izredno se veselim nad Vašim junakiškim činom in nad Vašimi zaslugami za domovino.« V nekem pismu iz Krasnogvardejskega pišeta L. Filenko in F. Arhipov: »Če bi bilo mogoče poslati nama Vašo sliko, bi jo vsi mladi in stari na najdragocenejšem mestu nalepili v družinski album. To se pravi, da ste Vi prava hčerka svojega naroda, svoje domovine...«

Učenci desete šole v Sočiju so svoja čustva povežali v verz, da bi z njimi pravilno zaznamenovali ameriške plačance:

»Zaničevanje vam razvalinam družbe

za vašo nizkotna dejanja!
Naši slavni ruski patriotinji
pa slavo in čast za vse večne čase!»

Vse to se je zgodilo pred nekaj tedni. Nenadoma pa smo izvedeli iz »Pravde«, da je bilo vse drugače. Niso kremeljski zdravniki potepuhi in Lidija junakinja, pač pa

nasprotno je res: zdravniki so do- stojni sovjetski državljani in Lidija mora vrniti svoje odlikovanje.

Sedanje uradno sporočilo, ki mu mora (do preklica!) verjeti ves svetovni komunizem, pravi: Zdravniki niso krivi, pač pa policija! Do Stalinsve smrti je vodil ministrstvo za državno varnost (nekdanjo GPU) minister Ignatjev. Njegov pomočnik pa je bil minister Rjumin, načelnik preiskovalnega oddelka ministrstva. Sedaj je prišlo na dan, da je Rjumin nedolžne zdravnike aretirati in jih z metodami, »ki so po sovjetskih zakonih prepovedane«, prisilil h krivemu priznanju. Njegov predstojnik minister Ignatjev je bil obdolžen »politične slepote« (kakor Aldo Slavac v Nabrežini!). To je še posebej zanimivo, ker je bil Ignatjev šele pred nekaj tedni ob razdelitvi Stalinsve dediščine postavljen na najvišje oblastniško mesto, v tajništvo Centralnega komiteja stranke.

13. januarja letos je »Pravda« državnim varnostnim organom temeljito oprala glave z očitki, da niso odkrili zarote, ki je polnih ušem let nekaznivo pošiljala partijske poglavnike na drugi svet. Sedaj piše ista »Pravda«, da so si varnostni organi sami izmislili zdravniško zaroto. Podobno ponav-

lja za »Pravdo« tudi slovenski pa- pagajček »Delo« v Trstu. Kaj si res ustvarjajo rdeči mazači javnega mnenja, da jim bodo sovjetski državljani in komunisti v ostalem svetu danes bolj verjeli kakor pa 13. januarja. Da v to veruje mladostnik rdeče garde v Trstu, g. Angel Blažina, nam je povedal sam s svojim uvodnikom v »Delu« pod zanimivim naslovom »Širimo resnico« — ker smo, tako si je mislil, do sedaj širili neresnico.

Menda je nekaj podobnega imela v mislih tudi namestnica sekretarja KPI, podružnica Trst, g. Marina Berničič, ki je v Nabrežini v »jasnih« preprostitih besedah obrazložila zadevo zdravnikov. Res je opravila to svojo zadrego in za- dredno kremeljskih borcev za oblast z neverjetno preprostostjo. Z izredno kratkimi stavki je izvršila obred očiščevanja; prepričala pa ni niti najbolj zaplankanega komu- nista v Nabrežini. Uboga Markina, s svojim očiščevanjem je imela prav tako srečo, kakor uboga Lidija s svojim odlikovanjem...

Kako so že zapisali vrli učenci desete šole iz Sočija Lidiji?

»Zaničevanje vam razvalinam družbe — za vašo nizkotna dejanja!

Balkanske zveze v XX. stoletju

IV. Nemčija in Italija razbijata Balkan

Toda bili smo v kritičnih letih 1936-1937. Mednarodna napetost je naraščala. Italija in Nemčija sta sklenili, razbiti enotnost balkan- skih držav in Male antante. Pri tem jim je posredno pomagal tudi Laval, ki se je trudil, da bi stori- l vse, prej kakor pa čuval to, kar je Barthou zgradil. Nemški načrt je bil, najprej izolirati in nato raz- biti Češkoslovaško, z gospodarsko penetracijo pa pridobiti Jugoslavi- jo, Romunijo, Grčijo, Turčijo in Bolgarijo. Odločilno politično po- teto je napravil leta 1936 Mussoli- ni, ki je istočasno ponudil prijatel- stvo Jugoslaviji, obenem pa je zahteval »pravico za štiri milijone Madžarov«, s čimer je jasno pokazal, da zagovarja njihove zahteve proti Češkoslovaški in Romuniji. Zmaga avtoritarca Metaxasa, ki je bil naklonjen Italiji in Nemčiji, je pri ostalih balkanskih državah začela vzbujati sum v grško zanesli- vost. Tudi Jugoslavija je pod Sto- jadinovičem napravila dva stran- ska skoka: leta 1937 je brez pred- hodnega obvestila in odobrenja Balkanske in Male antante podpi- sala z Bolgarijo sporazum o več- nem prijateljstvu, še hujši udarec pa je bil pakt z Italijo. Romuni so

preko Nikole Jorže odločno prote- stirali proti temu samovoljnemu postopanju, ki ni bil v skladu z obvezami Balkanskega pakta in o- bičaji med zavezniki. Tako se je Mussoliniju posrečilo, zabiti med zaveznike klin nezaupanja. Istočas- no je na Balkanu rastele nemški vpliv. 50 odstotkov zunanje trgo- vine balkanskih držav je bilo v nemških rokah.

Münchenški pakt 30. septembra leta 1939 je končno razbil Malo an- tanto, ki ni mogla izpolniti svoje naloge, da bi proti volji vseh ve- lesil očuvala ozemeljsko nedotak- ljivost Češkoslovaške. Balkanske države so se skušale rešiti, kar se je rešiti dalo. Ze julija meseca iste- tega leta so pristale na odpravo vojaških omejitev, ki jih je Bolga- rija naložila mirovna pogodba po prvi svetovni vojni, v zameno pa se je Bolgarija obvezala na miro- ljubno politiko do balkanskih držav.

V. Stališče uradne Velike Britanije

Toda dogodki so jasno kazali, da je treba nehati s čustvenostjo in da je treba stopiti na pot stvarnosti. München je ušel. Grigore Gafencu, kasnejši romunski zunanji minister, je odkrito vprašal: »Nem- čija ima svoje načrte. Ali imajo tudi ostale dežele kaj takega? Če jih nimajo, moramo mi po sili z Nemčijo.« In »kakor odmev so mu kmalu nato zazvenele Chamberlain- nove besede: »Ze geografija doka- zuje, da mora Nemčija imeti vodil- ni položaj v Srednji in Jugovzhod- ni Evropi. Ne vidim razloga, zakaj bi čakali, da se v teh pokrajinah kaj bistveno izpremeni.«

V takih razmerah si je Nemčija dejansko neovirano gradila svoj »Lebensraum« — življenjski pro- stor. Člani Balkanske antante so bili v primeri s silami, ki so bile proti njim, navidezno nepomemb- na sila. Zato ni nič čudnega, če so njihovi zunanji ministri na vseh zasedanjih po letu 1938 samo pod- ertavali miroljubnost, in če je vsa- ka država pravzaprav vodila svo- jo lastno politiko, čeprav je bil na zunanji ohranjen videz enotnosti. Vsak je pač upal, da ne bo prišel na vrsto. Položaj se ni bistveno iz- boljšal niti leta 1939, ko sta 13. a- pril Velika Britanija in Francija ponudili Romuniji in Grčiji podob- no jamstvo za primer napada, ka- kršnega sta pred tem dali Poljski. Jugoslavija, ki je bila preveč izpo- stavljena, ni bila deležna tega jamstva.

VI. Propast Balkanske antante

Vojna se je vidno približevala Balkanu. Vprašanje je bilo, če bo- do člani Balkanske antante vsaj v zadnjem trenutku spoznale, da bodo le s popolno vzajemnostjo in odločno voljo za obrambo kaj re- šile. Posebno Romunija je prišla 2. februarja 1940 na sestanek v Beograd z vročo voljo, da bi dobi- la jamstvo svojih zaveznikov, ker se je upravičeno zavedala, da je po Češkoslovaški zdaj ona na vrsti. Toda od vsega tega ni bilo nič. Najprimernejšo sliko vzdušja, v katerem je potekal ta sestanek z- unanjih ministrov balkanskih držav, nam dajejo besede jugoslovanskega delegata Cincala Markovića, ki je v svojem govoru dejal: »Srečen sem, da lahko ugotovim, da so na- ši miroljubni napori dali dobre re- zultate. V bodočnost gledamo z

optimizmom. Balkan ni ogrožen od- nobene strani. Lojalno in konkretno postopanje balkanskih narodov je bilo povsod pravilno ocenjeno in spoštovano.« Da bo ironija še več- ja, je Cincal Marković izrazil po- sebno zadovoljstvo nad miroljub-nimi načrti Madžarske, Bolgarije in fašistične Italije. V tem duhu je bil sestavljen tudi zaključni ko- muniqué, ki je vseboval fraze o mi- ru, sodelovanju, pozive Madžarski, Bolgariji itd.

Romuni so se vrnili domov разо- čarani. Par mesecev kasneje, polet- ni 1940, so jih že delili: Sovjeti so si vzeli Bukovino in Besarabijo, Madžari najbolj del Transilvanije, Nemci pa so se vsedli v srce države. Oktobra 1940 je Italija na- padla Grčijo, spomladi 1941 pa sta se pod združenimi nemško-italijan- skimi udarci zrušili Jugoslavija in Grčija. V nobenem teh primerov niso članice Balkanske zveze po- dzele nikakršnih pravočasnih in u- činkovitih skupnih obrambnih uk- reпов.

Pisec članka v Britanski enci- klopediji zaključuje poglavje o Balkanski antanti z besedami: »Vkljub zatrtju enotnosti, ko je bila nevarnost daleč, so balkan- ske države druga za drugo postale žrtve napada, ki so ga nameravale preprečiti s skupno akcijo, katere pa niso izvedle.« Bo ta nauk zale- gel vsaj za bodočnost?

VII. Medvojni in povojni načrti in poskusi

Tako je končal veliki medvojni poskus balkanskega zblizanja. To- da ideje, ki so občutene, in odgo- varjajo potrebam, ne zamrjo. Zve- sti tem težnjam sta jugoslovanska in grška vlada v begunstvu skle- nili 15. januarja 1942 v Londonu važen sporazum, ki bi pravzaprav postal temelj trajne ozke zveze balkanskih držav. Sporazum je predvideval ustanovitev stalnega, skupnega političnega odbora, ki bi ga tvorili zunanji ministri; gospo- darskega odbora, v katerem bi bi- la po dva zastopnika vsake vlade; ustanovitve skupnega glavnega sta- na oboroženih sil in stalen urad s političnim, gospodarskim, finanč- nim in vojaškim oddelkom. Zuna- nji ministri naj bi se sestajali ka- dar koli bi to bilo potrebno in prav tako naj bi se redno sestajala tudi odposlanstva parlamentov držav podpisnic. Člen 10. sporazuma je pozival vse ostale balkanske države, ki imajo svobodno in zakonit- no izvoljene vlade, naj se pridru- žijo novi Balkanski zvezi. Toda Teheran in Jalta, ki sta dodelila Jugoslavijo in Grčijo dvema loče- nima interesnima področjema, sta preprečila, da bi se po zaključkih vojne ta načrt tesnega sodelovanja tudi uresničil.

Na drugi strani se tudi novi ko- munistični gospodarji Balkana ni- so mogli odgniti nujnosti, ki je zapopadena v ideji balkanskega zblizanja. Tito in Dimitrov sta iz- delala načrt za jugoslovansko-bol- garsko združenje, toda Sovjetska zveza, ki ni marala, da bi na nje- nem občutljivem južnem boku zra- stla kakšna pomembnejša politična tvorba, je to preprečila. Videl je, da je Dimitrov plačal svoje navdu- šenje z glavo, med Titom in Mo- skvo pa je prišlo do razcepa.

VIII. Nov balkanski pakt

Rezultat je sledil šele, ko so se za stvar zavzele oddaljene sile, ki nimajo na Balkanu nobenih oze- meljskih zahtev, in so vedno zagovarjale utrditve tega prostora. Zo- pet smo videli na delu Veliko Bri- tanijsko, ki je na Balkanu vedno i- mela svoje zanesljive zaveznike, in pomagale so ji Združene države, ki so po drugi svetovni vojni po- stale važen činitelj v Sredozemlju in na Bliznjem vzhodu ter s tem tudi na Balkanskem polotoku. Pri dolgi pripravi za sklenitev nove- tega balkanskega sporazuma so se zopet znašli stari prijatelji, ovi- rali pa so ga stari nasprotniki. Podob- no kakor pri prvi Balkanski an- tanti so bile osnove sporazuma naj- prej sprejete v Atenah, sama po- godba »O prijateljstvu in sode- lovanju med Federativno republiko Jugoslavijo, Kraljevino Grčijo in Republiko Turčijo« pa je bila po- pisana 28. februarja letos v Anka- ri. Tudi ta pogodba ima izrazito političen značaj: jamči članicam nedotakljivost njihovega ozemlja, predvideva združeno obrambo, so- delovanje glavnih vojaških stanov, a tudi sodelovanje na področju go- spodarstva, tehnike in kulture, za kar naj bi bili ustanovljeni pri- meri posebni organi. Zunanji mi- nistri podpisnic se bodo sestajali enkrat, a po po trebi tudi večkrat letno.

V času, ko demokratične zamisli po težkih in bridkih izkušnjah fa- šistične in nacistične samoplačni- sti in ob dnevnem spoznavanju so- dobnega absolutističnega rdečega trinoštva na oni strani železne za- vese pronicačo v zahodno Evropo, se pojavljajo še vedno težnje po preteklih oblastniških oblikah v odnosu človeka do človeka, naroda do naroda.

Pri tem ne mislim na ostanke in naslednike fašizma in nacizma, pač pa na skupine ljudi in posamezni- kov, ki so se jim diktatorski vzori vtihotajili v krogotok njihovih misli in dejanj v času njihove ra- sti, in katerih se ne morejo učin- kovito iznebiti kljub navidezni de- mokratizaciji njihovega življenja.

Tako se pri teh ljudeh nekako podzvestno uveljavlja samopa- nosti in k njim pripadajoči pri- veski tudi v odnosih do demokra- tičnega sveta.

Te misli so me obšle, ko sem pre- biral nekako kritično razpravi- nje tržaškega dopisnika v »Katoli- škem glaslu« o postaji Radio Trst II. Ni to prvi »prispevek« »Kato- liškega glasla« o tem vprašanju.

Radijske postaje na Zahodu so kulturne ustanove v najširšem smi- slu besede in znatno prispevajo h kulturni rasti posameznih narodov. To je na Zahodu mogoče, ker je

delo vsega kulturnega snovanja po- stavljeno na načela svobode. Pri- nas pa se v zadnjem času pojavi- tje pritiski, ki v nobenem pri- meru ne morejo prispevati k vzpo- dovanju kulturnega snovanja, ki nam je na tej zemlji tako krvavo potrebno. Ti pritiski, ki so zarodek diktatorskih zamisli, pobijajo svobodo duha kot največjega nasprot- nika svojega despotskega sistema in nastopajo pri tem še skrajno sumljivo. V zadnjih letih so se ti pritiski močno povečali zaradi po- lomov na novo zasnovanih demo- kracij v nekaterih zahodnih drža- vah in zaradi postritve protibev- ralnih pobud v pseudodemokrati- čnih državah, kakor je n. pr. Itali- ja. Od tu segajo te pobude po raz- nih krivih propovednikih tudi na naše ozemlje.

Kritika je v svobodnem svetu e- na izmed temeljnih demokratičnih pridobitev. Taka kritika pa obve- zuje tistega, ki jo izreka, z obsež- no in vsestransko odgovornostjo. Njena funkcija zasleduje splošne koristi, stremi za izboljšanjem do- ločenega stanja v vsestranskem ko- rist in se trudi v demokratičnem svetu za dosego predvsem demo- kratičnih ciljev.

Teh splošnih značilnosti kritike »Katoliškega glasla« ne poznamo in ne upoštevamo. Predvsem misli do- pisnik, da bi morala postati slo- venska radijska postaja v Trstu neodvisna nasprotje koprskor- postaje. Ker je koprška postaja tro- bilo komunistične partije, bi mora- la biti slovenska tržaška postaja — po mnenju tržaškega dopisnika — trobilo neke protikomunistične stranke. Slovenska tržaška ušesa bi morala potemtakem poslušati dve skrajnosti, ki bi se medsebojno prerekali na žive in mrtve, obenem pa bi svoje strankarske težnje po- veličevali v sedma nebesa. Rdeči kulturi, znanosti, razvedrili, špor- tu naj bi se postavila po robu čr- na, modra, zelena in ne vem še kakšna kultura, znanost, razvedri- lo, šport. To je res zelo preprosti in na oni strani železne zavese iz- povedovani obrazec: Moskva ali Rim, ki ga obnovlja pri nas nasi- lniška miselnost.

Pri vsem odločnem zavračanju komunizma in pri vsem dolžnem spoštovanju krščanskih vrednot so take formulacije kulturnega in ci- vilizatorijskega izžoljanja za vsak- narod skrajno nazadnjaške in ne- demokratične. Prepričani demokra- ti zavračajo prav tako sovjetsko kakor špansko kulturno tlako.

Da dodaja v najnovejšem času ZVU slovenski radijski postaji do- ločene kulturno-odbojne koncesije komunistom obeh izpovedanj, ob- nem pa odpira tudi vernim katoli- čanom besedo v svet, mislim, da s tem ne pahušuje niti resnih ka- toličanov niti zakrknjenih komu- nistov. Demokratična je široka in skrajno strpna in prav v tem je njena moč. Med vojno smo v ame- riških dnevnikih dosledno na prvi strani prebirali neokrnjena nem- ška in italijanska vojna poročila in samo zaradi tega gotovo ni niti en sam Američan postal nacist ali fašist.

To je eho.

Drugo, kar pada tako prozorno v oči, je metodični osebni napad na ravnanja radijske ustanove. Zdi se, da ti napadi izražajo ne- spretno prikrito izpodrinjevalne težnje z močno papirnatim sple- karjenjem ob popolni nevednosti pisca, da so demokratični zavezni- ki za take spletke povsem neobču- tljivi. Vseu svetu je že znano, kaj se je pred meseci na Radiu zgo- dilo, in prizadeti nimajo prav no- benih razlogov, da zadevo pogre- vajo, ker se bodo pri tem samo še bolj opekli.

Monopolizacija je v slovenskem solstvu rodila v zadnjem času take očite demontažne učinke zaradi ne- odgovornih osebnih ambicij, da bo- do tržaški Slovenci vsak poizkus- kake podobne repize na sloven- skem radiu znali pravočasno in u- činkovito preprečiti. Solška izkuš- nja je dovolj poučljiva in bo goto- vo ostala za slovensko zgodovino bistveni činitelj!

Morda največja krivda radijske- ga kritikarstva v »Katoliškem glaslu« pa je namerno ali nenam-erno — vsekakor politično nedopust- livo — ovaduharstvo slovenske u- stanove šovinističnemu nasprotni- ku.

»Giornale di Trieste«, ki se pri- števa h katoliškemu tisku, in je poluradni organ demokrščanske stranke, pošila verne slovenske katoličane pod okrilje koprskor- komunistične postaje in s tem doka- zuje, da mu je vera zgolj prilož- nostno sredstvo za iztrebljevanje Slovencev samo zato, ker so Slo- venci. »Ultimo notiziek so kritika- strske izpade tržaškega dopisnika »Katoliškega glasla« sprejele z od- primi rokami in denuncirajo pri- krofje v smislu lastne protisloven- ske gonje. Kaže, da ta list išče v tržaškem dopisniku cenzorja iz Mussolinijevih časov za slovenske radijske oddaje...

(Konec na 4. strani)

GOSPODARSTVO

KRMLJENJE ZIVINE

Po težkih dnevih pomanjkanja krme se bliža čas, ko bomo začeli z zelenim krmljenjem živine.

Zlasti letos bo marsikateri živi- noorejce primoran, začeti bolj zgo- daj s takim krmljenjem, in to s se nedozorelo mlado travo ali rdečo deteljo.

Vsako začetno zeleno krmljenje, zlasti pa še s še nedozorelo travo, povzroči pri živini občutne prebav- ne motnje, ki se odražajo v bolj ali manj močni driski. Taka živi- na shujša in ošibi; delovna živina postane skoro neuporabna in krave dajejo manj mleka, in še to bolj šibko ali vodeno, a breje krave tu- di lahko zvržejo.

Torej, kakor vidimo, moramo bi- ti z začetnim zelenim krmljenjem zelo previdni. Da se omenjenim neprimlikam izognemo, moramo ze- leno krmo postopoma mešati s su- ho, in sicer s senom ali slamo. V prvem tednu bomo dali četrte ze- leno in tri četrte suhe krme in tako od tedna na teden za četrte več. Mešamo na ta način, da denemo svežo in suho krmo na kup in vse z vilami dobro premešamo. Vsak obrok pripravimo po dvanajst ur pred krmljenjem; to pa zato, da se suha krma osveži in zmehča ter jo tako živina raje žre, ker bi jo v nasprotnem primeru živina izloča- la od zelene. Kdor pa ima slamo- reznico, je najbolje, da vso mešani- co skupaj zreže, kar lahko pripra- vi tudi za več obrokov, samo je treba paziti, da se ne ugreje ali celo splezni. Zato jo moramo na seniku na drobno razširiti. Če bo- mo uporabili kot suho krmo mnogo slame, moramo seveda živini do- dati primeren obrok močnih kr- mil, in sicer otrobe, zmletu koru- zo s storži in kakšno vrsto tropin. Teh močnih krnil bomo podali po 1-2 kg na odraslo živino dnevno.

PRETAKANJE VINA

Nastopa čas, ko bo treba vino vdrug pretočiti, kar moramo vse-

kakor opraviti pred nastopom več- je vročine.

Ce je vino čisto, ga pretočimo tako, da pride čim manj v dotiko z zrakom. Za pretakanje pripravimo čiste in zdrave sode. Sode, ki jih bomo s pretočenim vinom na- polnili, moramo predhodno zažve- plati, in sicer na 200-300 l po en azbestni trakec ali po eno malo kocko, oziroma eno veliko kocko za dvojno količino. Če pa imamo vino, ki je bolj ali manj motno, ga bomo pri pretakanju zračili na način, kakor smo že večkrat opi- sali. V taka vina pa po pretočenju dodamo po eno kocko »Enososine« na 100 l. Te kocke najprej zdrobi- mo v prah, jih nato vsujemo v sod in dobro premešamo, napolnimo sod do vrha in zamašimo. Če pa ima kdo še sladko vino, naj ravna pri pretakanju kakor z motnim vi- nom, toda naj skuša vino čimprej oddati. Taka vina začnejo ob na- stopu vročine vreti, in če niso soki popolnoma zdravi, se lahko taka vina skisajo. Pri takih vinih je ne- obhodno potrebno, da so sodi ved- no polni.

Pri drugem pretakanju ostane le malo gošče. To goščo bomo eno- stavno filtrirali. V ta namen so v prodaji nalešče za pripravljenve vreče, ki so sklane iz blaga, ki ne pušča vinu nobenega duha. Dobite jih tudi v »Vinoagariji« v Gorici. Taka vreča je na koncu koničasta in ima na vrhu ob odprtini 4 zanke za obešenje. V goščo za filtri- ranje dodamo po eno žlico »filtri- na« na 10 l (dobite jo pri »Vino- agariji«), vse skupaj dobro pre- mešamo, dodamo zrnce bilsulfitu a- li malce prahu »Enososine« in na- to vlijemo v vrečo. Pred uporabo moramo vrečo zmociti v vodi, ker drugače ne propušča vina. Ko se začne vino cediti iz vreče, bomo natočeno vino toliko časa odvili- nazaj v vrečo, dokler se ne začne ocedjati prav čisto vino.

Tako vino lahko pomešamo med ostalo vino v kleti.

VESTI s TRŽAŠKEGA

Dokazi škvadrizma

Nastop Skupine prostovoljcev „C. Borg-Pisani“

V roke nam je prišel rimski tednik z zvenečim naslovom »Lotta politica« s podnaslovom »Giornale del Movimento Sociale Italiano«, z dne 4. aprila.

Ceprav je potekel že mesec od osemstrednih fašističnih demonstracij v Trstu, ki so jih uprizorile skupine škvadrizma, prostovoljcev iz Verone in Padove, zbranih v odredu »Carmelo Borg Pisani«, še številka skoro v celoti posvečena tržaškemu dogodkom.

Najzanimivejši pa je okvir na 5. strani z naslednjo vsebino, ki jo objavljamo brez komentarja:

»Mladinska organizacija stavlja za vzgled naslednje tovaršice:

Chiarelli Eugenio - Grandinetti Luigi: Na koncu manifestacije za italijanstvo Trsta sta na čelu mladincev Skupine prostovoljcev »Carmelo Borg Pisani« kljubovala napadu filobritanske policije, dokler nista podlegla številni premoči in bila ujeta. V zaporu in na procesu sta stalno dokazovala, da sta vredna dediča najplemenitejših italijanskih iredentističnih tradicij.

(Op. uredn.: Carmelo Borg Pisani je britanski državljani z Malte, ki se je kot italijanski prostovoljec v drugi svetovni vojni vrnil z diverzantskimi in sabotažskimi nalogami iz Italije na Malto, kjer so ga odkrili in po rednem procesu ustrelili.)

Montorio Ferruccio - Rossetti Vito: Težko ranjena na koncu neke manifestacije, ju je filobritanska policija aretirala, potem ko sta zapustila bolnišnico. V zaporu in na procesu sta stalno dokazovala, da sta vredna dediča najplemenitejših italijanskih iredentističnih tradicij.

Morani Paolo - Brizzi Sergio - Tomba Aldo - Bolla Italo - Ruspini Luigi - Baldi Baldo - Ferro Rino - Riolgi Bruno: Potem ko jih je aretirala filobritanska policija na koncu iredentistične manifestacije, so v zaporu in na procesu stalno dokazovali junaško zadržanje.

Poltronieri Tazio: Mladinski voditelj, ranjen med manifestacijo, čeprav mu njegovo stanje tega ni dovoljevalo, se je stavil na razpolago mladinskemu pokrajinskemu tajniku z drugimi mladinci, prešel odločno v protinapad in rešil veliko število ranjenih in neranjenih tovaršev.

Bozzini Efrem - Boccacci Franco - Corelli Rino: Ranjeni med neke manifestacije, so se kot disciplinirani izvrševalci prejetih ukazov takoj stavili na razpolago mladinskemu tajniku in so šele po opevanjih nasvetih zapustili Svobodno tržaško ozemlje, vendar da bi nadaljnje bivanje v mestu pomenilo za njih aretacijo.

Malchina Italo: Na koncu mani-

festacije, med katero je slovenska teroristična bomba ranila mnogo tovaršev, je ne glede na udarce s pendreki, s katerimi ga je po glavi obsipala filobritanska policija, oskrbel prevoz težkega ranjenca in se je pri tem s silo in odločnostjo iznebil napadalcev. Nato se je stavil na razpolago pokrajinskemu tajniku in se vrnil na narodno ozemlje šele tedaj, ko je za to dobil ukaz.

Garbin Carlo - Garbin Fabio - Prosperini Giorgio - Rigan Mario - Sartori Antonio - Gasperini Mario: V Trstu so se odlikovali med iredentistično manifestacijo. Po terorističnem atentatu, čeprav jih je policija lovila, so v skladu z ukazom mladinskega pokrajinskega tajnika ostali na njegovo razpolago, dokler niso prešli ukaza, naj se vrnejo na narodno ozemlje.

Takih zmagoslavnih »bollettinov« smo Slovenci vajeni. Ne bo škodovalo, če se bodo z njimi seznanili tudi zavezniki v Trstu!

Po vsem tem najmanj, kar moramo pričakovati, je, da bodo na prihodnje obletnico 20-marčnega predloga vsi omenjeni mladinci prejeli od De Gasperija zlato kolajno za hrabrost, in sicer na predlog pristojnega političnega svetovalca pri ZVU, De Castra.

Slovansko prebivalstvo ni odgovorno za „fojbe“

To je poudaril dr. Agneletto v trž. mestnem svetu

Ker je na predzadnji seji svet. Paladin trdil, da ni svet. dr. J. Agneletto nikoli obsodil »fojbe«, zaradi česar mora sklepati, da jih odobrava, je na seji 14. t. m. dr. J. Agneletto ugotovil, da je njegovo stališče in naziranje ne le glede »fojbe«, ampak glede vseh političnih usmrtitev vsem prav dobro znano.

Dr. J. Agneletto je svoje mišljenje glede tega javno izpovedal večkrat, tudi v tržaškem mestnem svetu. »Toda jaz ne dajem izjav na povleke nikogar«, je poudaril dr. Agneletto. »Naj ve gospod Paladin in vsi oni, ki tega ne vedo, ali se delajo, da tega ne vedo, da v Istri ne preganjajo Italijanov, ker so Italijani, ampak preganjajo Italijane in Slovence, če so nasprotni komunističnemu režimu. Zato bi bil skrajni čas, da bi končno vendarle nehali valiti krivdo za »fojbe« na slovansko prebivalstvo, kajti v »fojba« je našlo smrt večje število Slovanov kot Italijanov! In to dobro vedo vsi oni, ki so dobre volje.«

Med interpelacijami je dr. J. A-

Ze nesmiselni in neizvedljivi predlog londonskega »Timesa« o zamenjavi prebivalstva med področjema A in B STO-ja v svrhu rešitve »zamotanega« tržaškega vprašanja, ker je ugotovljeno, da ni mogoče potegniti nobene narodnostne ločnice med obema tu živčima narodnostima, je povzročil veliko upravičenega razburjenja in vznemirjenja na Tržaškem. Značilno je, da so predlog vse prizadete politične skupine soglasno odklonile!

O najnovejšem italijanskem predlogu, ki ga je objavil »Giornale di Trieste« v nedeljo 12. aprila na uvodnem mestu v odprtem pozivu na Vidalijski, naj vendarle odkloni stopi na iredentistične pozicije, na poročamo na uvodnem mestu v današnji številki. Italijani nam zdaj obetajo posebno pokrajinsko avtonomijo, kot jo uživata že Sicilija in Sardinija, in napovedujejo jezikovne in kulturne pravice, ki jih uživajo že dolgo časa Nemci in Francozi, ki so po koncu druge svetovne vojne še ostali pod Italijo.

Zanimivo je, da je pred časom tudi »Corriere della Sera« izpod peresa svojega newyorškega dopisnika Uga Stilla poročal o ureditvi tržaškega ozemlja po njegovi priključitvi k Italiji in že stavil za

to konkretne predloge:

1) Rešitev tržaškega vprašanja na podlagi »tehnične obmejne korekture« med A in B področjem. Italija naj bi dobila del obalnega pasu B področja. Jugoslaviji v karist pa bi izvedli majhne obmejne korekture v severnem delu A področja. Glede italijanskega obalnega pasu v B coni pa navaja list tri možnosti: ali obalni pas do Novega grada ali do Humaga ali pa samo do vključno Pirana. Seveda predpostavljajo Italijani, da bo ta obalni pas imel ozemeljsko zvezo do Stivana devinskega, to je današnje meje med Trstom in Italijo.

2) Italija bi nudila Jugoslaviji v Trstu razne gospodarske olajšave, kot na primer prosto luko in posebne ugodne prevozne tarife za promet med Trstom in Jugoslavijo.

3) Jugoslavija pa naj bi Italiji nudila vrsto gospodarskih koncesij za njen izvoz na jugoslovanska tržišča.

4) Italija naj bi sodelovala v Balkanski zvezi. Nato bi se začela pogajanja med vojaškimi krogi obeh držav za usklajenje obrambe med atlantskim in balkanskim sektorjem, zlasti kar zadeva obrambo trikotnika Avstrija - Italija - Jugoslavija, pri čemer naj bi jugoslovanska vojska branila Ljubljansko kotlino in zavirala kakršnih koli napadov v smeri italijanske meje.

Seveda Italijani nudijo svetovni javnosti te svoje pobožne želje v obliki raznih ameriških in britanskih posredovalnih predlogov.

Italijani čutijo namreč, da jim tla v tržaškem vprašanju čedalje bolj polzijo pod nogami, zaradi česar bi hoteli po propadu 20-marčnega predloga rešiti, kar se še rešiti da. Oba predloga, ki smo ju čitali najprej v »Corriere della Sera« in nato v »Giornale di Trieste«, nam dokazujeta vso italijansko vznemirjenost sprito novega razvoja tržaškega vprašanja v zvezi z novim svetovnim položajem. Oba predloga drug drugega dopolnjujeta in imata skupno težnjo po zopetnem zaslužjenju Tržačanov.

Kaj more nuditi Italija Trstu in Jugoslaviji, je najbolje dokazala na Gorškem in v Beneški Sloveniji ter Reziji.

Zato smo vsi za Svobodno tržaško ozemlje!

Sestanek slov. obč. zastopnikov v Nabrežini

V nedeljo 12. t. m. so se zbrali v Nabrežini občinski svetovalci slovenskih občin ter dr. Josip Agneletto in dr. Jože Dekleva iz Trsta. Kominformistov ni bilo, četudi so oni predlagali ta sestanek. Predsedoval je devinsko-nabrežinski župan, Josip Terčona.

Na sestanku so razpravljali o korakih, ki naj jih slovenski občinski svetovalci v tem usodepolnem trenutku store v obrambo slovenskih koristi in pravic, zlasti glede imenovanja Slovencev v razno zastopstva pri konskem predsedstvu, deželnem svetu itd. Razpravljanje je trajalo dve uri in pol.

Nad vse važna in zanimiva izjava dr. Agneletta prinesemo v prihodnji številki.

Na sestanku so imenovali odbor šestih oseb za sestavo raznih resolucij in v nedeljo 19. aprila se sestanejo v Trstu vsi slovenski občinski svetovalci, da resolucije sprejmejo in podpišejo.

Področni predsednik dr. Micelli je pretekli ponedeljek sprejel župana devinsko-nabrežinske občine, Josipa Terčona.

Zupan je ob tej priliki izrazil predsedniku čestitke k njegovemu nedavnemu imenovanju in mu je nato obrazložil razna pereča vprašanja devinsko-nabrežinske občine.

V prvi vrsti je iznesel vprašanje brezposelnosti, ki posebno tare našo občino. Pojasnil mu je delovna nabrežinskega oddelka SELAD, kjer je sicer zaposlenih 60 delavcev, ki pa v veliki večini delajo le za Trst; zato z malim številom delavcev, ki so na razpolago občini, ni mogoče izvršiti vseh tistih nujnih del, ki so v občini neobhodno potrebna. Zaposlil je predsednika, naj bi izposloval pri merodajnih uradih, da bi povečali število delavcev za občinska dela. Pojasnil mu je tudi zadevo z drugimi javnimi deli v občini ter težkoče in ovire, s katerimi se mora občinska uprava boriti predno lahko z deli začne, kakor je primer šempoljske šole.

Naprosil je tudi predsednika

to konkretne predloge:

1) Rešitev tržaškega vprašanja na podlagi »tehnične obmejne korekture« med A in B področjem. Italija naj bi dobila del obalnega pasu B področja. Jugoslaviji v karist pa bi izvedli majhne obmejne korekture v severnem delu A področja. Glede italijanskega obalnega pasu v B coni pa navaja list tri možnosti: ali obalni pas do Novega grada ali do Humaga ali pa samo do vključno Pirana. Seveda predpostavljajo Italijani, da bo ta obalni pas imel ozemeljsko zvezo do Stivana devinskega, to je današnje meje med Trstom in Italijo.

2) Italija bi nudila Jugoslaviji v Trstu razne gospodarske olajšave, kot na primer prosto luko in posebne ugodne prevozne tarife za promet med Trstom in Jugoslavijo.

3) Jugoslavija pa naj bi Italiji nudila vrsto gospodarskih koncesij za njen izvoz na jugoslovanska tržišča.

4) Italija naj bi sodelovala v Balkanski zvezi. Nato bi se začela pogajanja med vojaškimi krogi obeh držav za usklajenje obrambe med atlantskim in balkanskim sektorjem, zlasti kar zadeva obrambo trikotnika Avstrija - Italija - Jugoslavija, pri čemer naj bi jugoslovanska vojska branila Ljubljansko kotlino in zavirala kakršnih koli napadov v smeri italijanske meje.

Seveda Italijani nudijo svetovni javnosti te svoje pobožne želje v obliki raznih ameriških in britanskih posredovalnih predlogov.

Italijani čutijo namreč, da jim tla v tržaškem vprašanju čedalje bolj polzijo pod nogami, zaradi česar bi hoteli po propadu 20-marčnega predloga rešiti, kar se še rešiti da. Oba predloga, ki smo ju čitali najprej v »Corriere della Sera« in nato v »Giornale di Trieste«, nam dokazujeta vso italijansko vznemirjenost sprito novega razvoja tržaškega vprašanja v zvezi z novim svetovnim položajem. Oba predloga drug drugega dopolnjujeta in imata skupno težnjo po zopetnem zaslužjenju Tržačanov.

Kaj more nuditi Italija Trstu in Jugoslaviji, je najbolje dokazala na Gorškem in v Beneški Sloveniji ter Reziji.

Zato smo vsi za Svobodno tržaško ozemlje!

Sestanek slov. obč. zastopnikov v Nabrežini

V nedeljo 12. t. m. so se zbrali v Nabrežini občinski svetovalci slovenskih občin ter dr. Josip Agneletto in dr. Jože Dekleva iz Trsta. Kominformistov ni bilo, četudi so oni predlagali ta sestanek. Predsedoval je devinsko-nabrežinski župan, Josip Terčona.

Na sestanku so razpravljali o korakih, ki naj jih slovenski občinski svetovalci v tem usodepolnem trenutku store v obrambo slovenskih koristi in pravic, zlasti glede imenovanja Slovencev v razno zastopstva pri konskem predsedstvu, deželnem svetu itd. Razpravljanje je trajalo dve uri in pol.

Nad vse važna in zanimiva izjava dr. Agneletta prinesemo v prihodnji številki.

Na sestanku so imenovali odbor šestih oseb za sestavo raznih resolucij in v nedeljo 19. aprila se sestanejo v Trstu vsi slovenski občinski svetovalci, da resolucije sprejmejo in podpišejo.

Področni predsednik dr. Micelli je pretekli ponedeljek sprejel župana devinsko-nabrežinske občine, Josipa Terčona.

Zupan je ob tej priliki izrazil predsedniku čestitke k njegovemu nedavnemu imenovanju in mu je nato obrazložil razna pereča vprašanja devinsko-nabrežinske občine.

V prvi vrsti je iznesel vprašanje brezposelnosti, ki posebno tare našo občino. Pojasnil mu je delovna nabrežinskega oddelka SELAD, kjer je sicer zaposlenih 60 delavcev, ki pa v veliki večini delajo le za Trst; zato z malim številom delavcev, ki so na razpolago občini, ni mogoče izvršiti vseh tistih nujnih del, ki so v občini neobhodno potrebna. Zaposlil je predsednika, naj bi izposloval pri merodajnih uradih, da bi povečali število delavcev za občinska dela. Pojasnil mu je tudi zadevo z drugimi javnimi deli v občini ter težkoče in ovire, s katerimi se mora občinska uprava boriti predno lahko z deli začne, kakor je primer šempoljske šole.

Naprosil je tudi predsednika

to konkretne predloge:

1) Rešitev tržaškega vprašanja na podlagi »tehnične obmejne korekture« med A in B področjem. Italija naj bi dobila del obalnega pasu B področja. Jugoslaviji v karist pa bi izvedli majhne obmejne korekture v severnem delu A področja. Glede italijanskega obalnega pasu v B coni pa navaja list tri možnosti: ali obalni pas do Novega grada ali do Humaga ali pa samo do vključno Pirana. Seveda predpostavljajo Italijani, da bo ta obalni pas imel ozemeljsko zvezo do Stivana devinskega, to je današnje meje med Trstom in Italijo.

2) Italija bi nudila Jugoslaviji v Trstu razne gospodarske olajšave, kot na primer prosto luko in posebne ugodne prevozne tarife za promet med Trstom in Jugoslavijo.

3) Jugoslavija pa naj bi Italiji nudila vrsto gospodarskih koncesij za njen izvoz na jugoslovanska tržišča.

4) Italija naj bi sodelovala v Balkanski zvezi. Nato bi se začela pogajanja med vojaškimi krogi obeh držav za usklajenje obrambe med atlantskim in balkanskim sektorjem, zlasti kar zadeva obrambo trikotnika Avstrija - Italija - Jugoslavija, pri čemer naj bi jugoslovanska vojska branila Ljubljansko kotlino in zavirala kakršnih koli napadov v smeri italijanske meje.

Seveda Italijani nudijo svetovni javnosti te svoje pobožne želje v obliki raznih ameriških in britanskih posredovalnih predlogov.

Italijani čutijo namreč, da jim tla v tržaškem vprašanju čedalje bolj polzijo pod nogami, zaradi česar bi hoteli po propadu 20-marčnega predloga rešiti, kar se še rešiti da. Oba predloga, ki smo ju čitali najprej v »Corriere della Sera« in nato v »Giornale di Trieste«, nam dokazujeta vso italijansko vznemirjenost sprito novega razvoja tržaškega vprašanja v zvezi z novim svetovnim položajem. Oba predloga drug drugega dopolnjujeta in imata skupno težnjo po zopetnem zaslužjenju Tržačanov.

Kaj more nuditi Italija Trstu in Jugoslaviji, je najbolje dokazala na Gorškem in v Beneški Sloveniji ter Reziji.

Zato smo vsi za Svobodno tržaško ozemlje!

Kulturni praznik slovenskih šol

Slovensko tržaško občinstvo, ki je prisostvovalo preteklo soboto in nedeljo 11. in 12. aprila, uspeli akademiji tržaških srednjih in strokovnih šol s slovenskim učnim jezikom v Avditoriju ZVU, je imelo priloiko, ponovno ugotoviti z največjim zadovoljenjem, da je kulturna raven naše šolske mladine v stalnem razmahu.

Dvorano, ki so jo napolnili do zadnjega kotička poleg staršev dijakov vsi naši najvidnejši zastopniki šolskega in kulturnega življenja, je prešinjala praznično razpoloženje radovednega pričakovanja ob tako zahtevnem, a obenem pestrem sporedu, ki so si ga za letošnjo akademijo zastavile naše srednje šole. Toda naši mladi umetniki niso razočarali svojih prijateljev, kajti marsikatera točka sporeda je spadala po dovršenosti, globokem dojetju in celo po izvirnosti v drugačen okvir, kakor je oni vsakoletnega zaključnega šolskega nastopa.

Akademija je bila v znamenju recitacij, simboličnih vaj, narodnih plesov in pevskih nastopov.

Akademijo so začeli gojenci Nižje trgovske strokovne šole z recitacijo Cankarjevih »Nebes pod Triglavom« pod vodstvom prof. Hedvike Kavčič. Čeprav je recitacija manjkala zanos, so bile uokvirjene simbolične vaje, ki jih je nastudiral prof. Bojan Pavletič, barvite po

Majski izlet SDD

Slovensko dobrodelno društvo v Trstu priredi 1. maja celodnevni izlet z avtopulmanom na Staro gor. v Nadiško in Tersko dolino.

Prijave sprejema tajništvo v Machiavellijevi ulici 22-II., tel. 62-75.

mladostnem in razigranem podajanju. Glasbeno spremljavo po izvirnih folklornih motivih je za to priloiko napisala skladateljica prof. Mirca Sancin.

Pevski zbor Nižje srednje šole je pod vodstvom prof. Marije Zupančič preko začetne nejasnosti prešel v polno čustveno ubranost, kjer so ubogljivi glasovi prišli do polnega uveljavljanja, posebno v duhoviti in poskočni Hajdrihovi humoreski »Petelinčova ženitev«, čije hudomušno izvajanje je bilo deležno burnega ploskanja in priznanja.

Simbolični vaji »Mladi delavci« v priredbi prof. Bojana Pavletiča, s katero so gojenci Nižje industrijske strokovne šole predvajali simboliko ročnega dela, je sledila folklorna skupina Trgovske akademije ob spremljavi tamburaškega in pevskega zbora. Njihovi Belokranjski narodni plesi v izvirnih narodnih nošah so nudili svojevrsten užitek. Hvala za publiko je nagradila prireditelja tega nastopa, prof. Rada Lenčka in S. Starešiniča, z burnim priznanjem.

Nato so dijaki Višje gimnazije zbornorecitali Zupančičev Domo. Prof. Peterlinu je uspelo, izbrati ustrezajoče glasove raznih odtenkov, ki so predvajali čustveno in z globokim dojetjem ta Zupančičev melodram. Z. Ocvirk je poskrbel za primerne glasbene vložke iz Smetanove simfonične slike »Vltava«.

Točka, ki je po svoji ljubkosti in prisrčnosti osvojila srca številnega občinstva, je bil pa Gregorčev valček »Kjer narcise cvetov« v izvedbi Nižje srednje šole. Trije mladi pari so v okusnih kostimih in z mladostno ljubkostjo odplesali nežno in prisrčno ta valček in želi obilo priznanja in ploskanja s prof. Sonjo Muhr-Saksida, ki je sestavila in vodila ta baletni nastop.

Pevski zbor slovenskega učiteljskega, ki razpolaga z glasbeno strokovno izučenimi glasovi, je s precejšnjo dihalno tehniko zaključil pod vodstvom prof. Mirke Fileja ta svojevrstni večer s štirimi pesmimi, med katerimi je bila najbolj zahtevna Filejeva »Mehurčič«. Priznati moramo, da si je zbor pod večjim Filejevim vodstvom znal oživiti publiko z dovršenim doziranjem glasov in z brezhibnim predvajanjem.

Vsakovrstno pohištvo: SPALNICE - JEDILNICE - KUHINJE ITD. --- PO NAROCILU IZVRŠI VSAKO DELO --- POROSTVO ZA DOBER NAKUP --- TOVARNISKE CENE --- DELO SOLIDNO --- DOMACA TVRDKA

Slednjic sta še precej obširno razpravljala o velikem pomenu turizma za našo občino, nakar je predsednik obljubil, da bo vsak podvig občine v tem smislu podpiral in branil.

REPENTABOR

Po odhodu v ZDA g. Zeleta je bil imenovan za upravitelja repentaborske fare pisatelj in narodopisec prof. dr. Metod Turnšek.

Cestitamo!

Moram ugotoviti, da je letošnja akademija prekosila lanskoletni nastop v dokajšnji meri zaradi svojega notranjega dojetja, izvirnosti in deloma tudi zaradi večjega zunanjega učinka. Zato zasluži profesorski zbor vse priznanje staršev in tržaške slovenske publike za trud, ki ga je vložil v to hvalno kulturno prireditev, na katero smo tržaški Slovenci upravičeno nosni.

dr. r. j. m.

POROKA

Preteklo nedeljo 12. t. m. se je v naši župni cerkvi poročil g. Marči Pertot, uradnik občinskega tehničnega urada, z gđ. Albino Radović, oba iz uglednih narodnozgodovinskih družin Pertot in Radović iz Nabrežine.

Na novi poti njunega skupnega življenja jima želimo obilo sreče in zadovoljstva!

ODBOR SLOVENSKEGA BEGUNCEV v Trstu prosi na posodo za svoj pevski zbor klavir ali harmonijo. — Naslov pri upravljalistu.

Odgovorni urednik: dr. Janjo Jez

Tiska: tiskarna »Adria«, d. d. v Trstu

ZDRAVNIK

Dr. FRANJO DELAK

v TRSTU

sprejema od 15. - 17. ure

v ulici Commerciale št. 10-II

Pokličite tel. št. 31813

Stanovanje: Strada di Fiume 20/III

Zdravnik

dr. Franc Gruden

specialist

za ustne in zobne bolezni

je odprl svojo ordinacijo

v Nabrežini, 80 (v svoji hiši)

Birma

se bliža!

Urarna

Zlatarna

ul. Roma 19

Pri nas dobite

prekrasna darila

po zelo ugodnih

cenah

Mizarji

kmetovalci

podjetniki

Deske smrekove, macesnove in trdih lesov, trame in par-

kete nudi najugodnejše

CALEA

TEL. 90441 TRST

Viale Sonnino, 24

Tovarna pohištva

Tel. 32

PRINČIČ

KRMIN

Cormons - prov. Gorizia

Preokret na vidiku?

(Nadaljevanje s 1. strani)

in z izključevanjem domačih Slovencev.

Bartoli in njegovi somišljeniki so samo navidezni zagovorniki samoodločbe Trsta. Oni so nasprotniki 14 Wilsonovih točk, in sicer enako v Trstu kot na južnem Tirolskem.

Toda v vojni, pravijo, je vsako orožje dobro. Kar pa naravnost osepne načelno mislečega človeka, je karizem tržaškega župana, ki ga — če nas vesti ne vara — vodi do tega, da se zateka v tiski na verjetno varnejši položaj v parlamentu ali v senatu italijanske republike.

Vsa podoba je, da bo v primeru volilnega uspeha Bartoli prisiljen, zahvaliti se na županstvu.

Drugi glasovi zopet govore o tem, da bi moral oditi tudi profesor Diego De Castro. Ali je mar tudi njemu tržaško grozde postalo kislo?